

78. TIISTAINA 30. TOUKOKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys**Ilmoituksia****Ulkopuolella päiväjärjestyksen**

- 1) Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueiden käyttöta-
voitteista..... 2242
Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2000 vp
Ilmoitetaan saapuneeksi

Vaaleja

- 2) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit..... 2243

Toinen käsittely

- 3) Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n, kansanedustajain
eläkelain 5 §:n ja tuloverolain 70 §:n muuttamisesta 2243
Lakialoite LA 61/2000 vp (Antti Kalliomäki /sd ym.)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 9/2000 vp
- 4) Hallituksen esitys laiksi Valtion taidemuseosta 2246
Hallituksen esitys HE 23/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 3/2000 vp
- 5) Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tu-
esta annetun lain muuttamisesta 2246
Hallituksen esitys HE 53/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 9/2000 vp
- 6) Hallituksen esitys eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallin-
nonalan virastojen ja laitosten johtokuntien lakkauttamista koske-
vaksi lainsäädännöksi 2247
Hallituksen esitys HE 50/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 10/2000 vp

- 7) Hallituksen esitys rekisteröityjen lisäeläkejärjestelyjen sulkemisesta 2247
Hallituksen esitys HE 52/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 11/2000 vp
- 8) Hallituksen esitys laeiksi julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta sekä julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annettujen lakien muuttamisesta 2247
Hallituksen esitys HE 48/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 11/2000 vp
- 9) Hallituksen esitys laeiksi patenttilain ja kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta..... 2247
Hallituksen esitys HE 21/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 12/2000 vp
- 10) Hallituksen esitys laiksi asumistukilain muuttamisesta..... 2249
Hallituksen esitys HE 55/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 5/2000 vp

Ensimmäinen käsittely

- 11) Hallituksen esitys laiksi Ilmailulaitoksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta 2250
Hallituksen esitys HE 46/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 4/2000 vp
- 12) Hallituksen esitys laiksi vuokratulolainojen lainaehtojen muuttamisesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta..... 2250
Hallituksen esitys HE 56/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 6/2000 vp

Lähetekeskustelu

- 13) Hallituksen esitys ulkomaalaisten osallistumista julkiseen elämään paikallistasolla koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 2251
Hallituksen esitys HE 64/2000 vp
- 14) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain (65/1994) nojalla vuodelta 1999 maksetun opintorahan ja asumislisän vapaaehtoiselle palauttamiselle asetetun määräajan jatkamisesta..... 2251
Hallituksen esitys HE 65/2000 vp
- 15) Hallituksen esitys laiksi maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain muuttamisesta 2254
Hallituksen esitys HE 66/2000 vp

- 16) Hallituksen esitys laiksi eräistä Valtion asuntorahastosta maksettavista avustuksista 2254
Hallituksen esitys HE 67/2000 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 17) Hallituksen esitys Euroopan unionin ydinaseettomien jäsenvaltioiden, Euroopan atomienergiayhteisön ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välisen ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehtyyn sopimukseen liittyvän lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi ydinenergiain muuttamisesta..... 2254
Hallituksen esitys HE 5/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 3/2000 vp
- 18) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta..... 2254
Hallituksen esitys HE 42/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 10/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Sirpa Pietikäinen /kok
Kirsi Piha /kok
Susanna Rahkonen /sd
Kari Rajamäki /sd
Jussi Ranta /sd
Ola Rosendahl /r
Petri Salo /kok
Sari Sarkomaa /kok
Kimmo Sasi /kok
Katja Syvärinen /vas
Irja Tulonen /kok
Kari Uotila /vas
Raija Vahasalo /kok
Matti Vanhanen /kesk
Marjatta Vehkaoja /sd
Jari Vilén /kok
Raimo Vistbacka /ps
Jorma Vokkolainen /vas

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Janina Andersson /vihr
Ulla Anttila /vihr
Mikko Elo /sd
Merikukka Forsius /vihr
Satu Hassi /vihr
Olli-Pekka Heinonen /kok
Liisa Hyssälä /kesk
Seppo Kanerva /kok
Tarja Kautto /sd
Antero Kekkonen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Martti Korhonen /vas
Markku Laukkanen /kesk
Suvi Lindén /kok
Jukka Mikkola /sd
Pirkko Peltomo /sd

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:

Jukka Mikkola /sd

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

30.5. edustajat

Satu Hassi /vihr

Kimmo Kiljunen /sd

Pirkko Peltomo /sd

Petri Salo /kok

Kari Uotila /vas

Matti Vanhanen /kesk

Jari Vilén /kok

Raimo Vistbacka /ps

30. ja 31.5. edustajat

Ulla Anttila /vihr

Mikko Elo /sd

Olli-Pekka Heinonen /kok

Liisa Hyssälä /kesk

Markku Laukkanen /kesk

Suvi Lindén /kok

Kari Rajamäki /sd

Jussi Ranta /sd

Ola Rosendahl /r

Kimmo Sasi /kok

Irja Tulonen /kok

Marjatta Vehkaoja /sd

Jorma Vokkolainen /vas

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

29.5.—4.6. edustaja

Merikukka Forsius /vihr

30.5. edustaja

Hanna Markkula-Kivisilta /kok

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

30.5. edustajat

Antero Kekkonen /sd

Raija Vahasalo /kok

30. ja 31.5. edustajat

Seppo Kanerva /kok

Tarja Kautto /sd

Sirpa Pietikäinen /kok

Mauri Salo /kesk

30.5.—2.6. edustaja

Martti Korhonen /vas

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvosto on 25 päivänä toukokuuta 2000 päivätyllä kirjelmälään toimittanut eduskunnalle perustuslain 96 §:n 2 momentissa tarkoitettua Euroopan unionin asiaa n:o:ta U 18, 19/2000 vp.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava asioista lausunto.

ULKOPUOLELLA PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ESITELTÄVÄT ASIAT:

1) Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueiden käyttötavoitteista

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2000 vp

Ilmoitetaan saapuneeksi

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että valtioneuvoston kirjelmän ohella kuluvan toukokuun 26 päivästä on eduskunnalle saapunut valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Selonteko on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Työjärjestyksen 23 §:n 1 momentin mukaan selonteko on pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pannaan pöydälle huomiseen istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

2) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit

Vaaleja

Puhemies: Päiväjärjestyksen 2) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 8 ja 13 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimielisiä ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti

sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäseneksi ed. Karttunen-Raiskio ja häneltä vapautuvalle valiokunnan varajäsenen paikalle ed. Rauhala sekä *ympäristövaliokunnan* jäseneksi ed. Kummo-la.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n, kansanedustajain eläkelain 5 §:n ja tuloverolain 70 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Lakialoite LA 61/2000 vp (Antti Kalliomäki /sd ym.)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 9/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä lakialoitteen n:o 61 pohjalta päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lakialoite ei suoraan merkitse kansanedustajien palkankorotusta, mutta lakialoitteen perusteluissa on kiistatta selvästi sanottu, paljonko palkankorotuksen tulee olla ja koska palkankorotusten tulee astua voimaan.

On huomattava, että lakialoitteessa bruttopalkankorotus on suurimmillaan jopa 10 000 markan luokkaa, jos kansanedustajat siirretään palkkaluokkaan A 31, mitä lakialoitteessa käytetään yhtenä esimerkkinä. Jos tämä vaihtoehto toteutuu, kansanedustajien eläkkeiden korotukset ovat enimmillään 5 000—6 000 markkaan kuukaudessa. Parhaimmillaan eläke olisi kuukaudessa

noin 20 000 markkaa. Eläkkeen korotus on varsin sievoinen, kun otetaan huomioon, että viime vaalikaudella tapahtui muun muassa pohjaosan poistaminen kansaneläkeläisiltä. Valtaosa eläkeläisistä joutuu elämään alle 5 000 markan kuukausieläkkeellä.

Monelta näyttää jääneen huomaamatta, että lakialoitteen hyväksyminen merkitsee käytännössä myös kulukorvausten korottamista. Kun kulukorvausta alennetaan muutamalla sadalla markalla ja samalla se muutetaan kokonaan verottomaksi, käteenjäävä kulukorvaus nousee.

Kaiken kaikkiaan lakialoitteessa hahmoteltu palkankorotuslinja on varsin antelias ja suurpiirteinen. Sitä on syytä verrata siihen tiukkuuteen ja tyylyteen, jolla pienituloisten sosiaaliturvaan on viime vuosina suhtauduttu. Tämä palkankorotuslinja johtaa siihen, että kansanedustajat etäännyvät yhä kauemmaksi tavallisen ihmisen arkielämästä ja siitä todellisuudesta, jossa myös valtaosa Suomen kansalaisista elää.

Kun puhutaan jälkeensä jääneisyydestä, ei pitäisi liikaa leikkiä prosenteilla, mihin lakialoitteen perusteluissa mielestäni sorrutaan. Vaikka pienipalkkaisten työntekijöitten palkka olisi vuodesta 1986 lähtien noussut prosentuaalisesti enemmän kuin kansanedustajan palkka, on selvää, että kansanedustajan palkka on noussut markkamääräisesti enemmän. Vaikka suhteellisesti kansanedustajan ja pienipalkkaisen työntekijän palkan ero on ehkä hieman supistunut, absoluuttisesti, markkoina laskien, ero kuitenkin on kasvanut. Elintarvikkeet ja muut hyödykkeet ja palvelut ostetaan markkoilla eikä prosenteilla. Jos eri palkkaluokkien suhteelliset erot ovat hieman supistuneet, se on ollut tarkoituskin työ- ja virkaehtosopimuksissa. Se on niin sanottua solidaarista palkkapolitiikkaa. Kansanedustajien ei pitäisi omalla itsekkyydellään ruveta uudestaan suurentamaan suhteellisia eroja. Miksi kansanedustajat eivät voi tyytyä niihin palkankorotuksiin, jotka muut samassa palkkaluokassa olevat ovat osakseen saaneet?

Tiedämme hyvin, että tuloerot ovat viime vuosina kääntyneet Suomessa kasvuun. Erityisesti väestön hyvätuloisin kymmenys, johon myös kansanedustajat kuuluvat, on kasvattanut osuuttaan. Mielestäni kansanedustajien ei pitäisi omilla palkankorotuksillaan olla suurentamassa tätä kuilua. Yhteiskunnan eliitillä on monia keinoja lisätä tulojaan ja etujaan. Nyt aletaan jopa miljoonien markkojen kuukausituloja pitää aivan

normaalina, eikä silloin kysytä, mikä on tämän tulon suhde todelliseen työpanokseen. Mielestäni kansanedustajien ei pidä tähän joukkoon mennä.

Arvoisa puhemies! Kuten jo edellä totesin ja aikaisemminkin olen todennut, lakialoite ja siihen perustuvat, valtiovarainvaliokunnan mietinnössä olevat lakiehdotukset tulee hylätä. Siksi ehdotan, että ne hylätään.

² **Sakari Smeds /skl:** Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on esittänyt valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa, että lakialoite hylättäisiin.

Ed. Kuoppa on nyt tehnyt samaa tarkoittavan esityksen, ja siksi kannatan hänen ehdotustaan.

Eduskuntaryhmämme myöntää, että kansanedustajien palkkiojärjestelmässä on korjaustarpeita, mutta valitettavasti tämä lakialoite ei mielestämme niitä ratkaise. Kulukorvausjärjestelmä, jossa olisi selkeyttämisen tarvetta, ei ole muuttumassa, ja tasokorotus, jota tämä lakialoitteen perusteluissa peräänkuulutetaan, ylittää sen tason, mitä lakialoitteeseen liitetyt jälkeenjääneisyyslaskelmat osoittavat. Kun tämä asetelma on vielä ollut ikään kuin ota tai jätä, neuvotteluihin ei ole ollut mielestämme rakentavia mahdollisuuksia, emme voi tätä esitystä tukea. Palkkiotomikunnalla on toki mahdollisuus nyt osoittaa itsenäisyyttä ja riippumattomuutta ja tehdä kohtuullisempi ja perustellumpi esitys kuin lakialoitte on.

Siis, arvoisa puhemies, kannatan ed. Kuopan ehdotusta.

³ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Todellakin, lakialoite n:o 61 sinänsä ei esitä edustajien palkkion korottamista. Se esittää palkkiotomikunnan perustamista, jolle se kuitenkin antaa varsin yksityiskohtaiset viitat suunnistaa tietynlaiseen lopputulokseen, joka perustelujen mukaan on nimenomaan lähempänä 30:tä prosenttia kuin 3:a prosenttia, mihin muu yhteiskunta kuluvan vuoden aikana on sopeutunut. Edelleen se jättää kulukorvaukseen liittyvät ongelmat selkeyttämättä, mihinkä ed. Smeds viittasi, ja on tällä tavalla keskeneräinen.

Asiaa on perusteltu julkisuudessa varsin paljon sillä, että jos eduskuntaan saadaan parempituloisia ihmisiä kansanedustajiksi, eduskunta tekisi myös parempia päätöksiä, jolloinka seuran-

naisvaikutuksena myös tavallisen kansalaisen tulotaso nousisi. Tämä perustelu on mielestäni varsin hatara ja hiukan myös sinänsä omalaatuinen. Tiedämme, että kaikissa vaaleissa jää myös tämän talon ovien ulkopuolelle varsin hyvätuloisia ehdokkaita.

Arvoisa puhemies! Haluaisin myös viitata siihen, että Saksan liittotasavallassa Bundestagissa kansanedustajan palkkio on lakialoitteen liitteiden mukaan tasoa 37 500 markkaa kuukaudessa. Viime perjantaina vieraili eduskunnassa Bundestagin delegaatio, missä yhteydessä saksalaiset parlamentaarikot kertoivat, että Bundestag ei pysty kilpailemaan yksityisen sektorin palkkioiden ja palkkojen kanssa. Sieltä viestittiin ikään kuin sitä samaa huolta, mitä osa eduskuntaa täällä on tuntenut, että nimenomaan hyvin palkatut ihmiset eivät hakeudu eduskunnan jäseniksi. Näin kuitenkin Saksassa ei tuota ongelmaa ole pystytty poistamaan, vaikka siellä palkkiotaso ylittää aloitteen liitteiden laskelmien mukaisesti suomalaisen palkkiotason erityisen selvästi.

Mielestäni eduskunnan työn taso ei riipu siitä, mikä on edustajan palkkio. Mielestäni tilanne tällä hetkellä on se, että lakialoitetta ei pidä hyväksyä. Yhdyn tässä ed. Smedsin ja ed. Kuopan ehdotukseen.

⁴ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Yksi näkökulma vielä tähän keskusteluun: Jos näille edustajille, ketkä tässä salissa istuvat, olisi viime eduskuntavaalien alla esitetty kysymys gallupin muodossa, riittääkö yleinen linja vai halutaanko 30 prosentin palkankorotus eli riittääkö nykyinen palkka vai ei, niin todennäköisesti useampi edustaja olisi laittanut ruksin siihen ruutuun, jotta kyllä se yleinen taso riittää. Sen takia minusta meidän tässä eduskunnassa pitäisi toimia sen mukaan, niin kuin silloin vaalien alla kuviteltu tilanne olisi ollut.

Toinen näkökulma tähän lisäksi vielä: Jos olisi oltu rehellisempiä, niin tämä esitys olisi pitänyt tuoda helmikuussa, silloin kun työmarkkinoilla neuvoteltiin sopimuspolitiikasta. Silloin olisi nähty, mitä vaikutusta sillä on työmarkkina-kierrökseen yleensä. Todennäköisesti myös tämä korotus olisi hioutunut samaan tasoon. Sen takia yhdyn näihin edellisiin puhujiin, jotka ovat olleet sitä mieltä, että tämä on kohtuuton. Aikanaan tästä äänestetään, joten turha pitempiä jurinointa tältä osin pitää.

⁵ **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa puhemies! Arvostan tässä kansanedustajien palkkiokeskustelussa niitä edustajia, jotka eivät ole leimaamassa ja syyllistämässä niitä, jotka ajattelevat toisin. Väitän, että suurin osa meistä edustajista olisi täällä, vaikka palkka olisi jonkin verran pienempikin. Tuskin yksikään on hakeutunut tänne rahan takia, ja edustajan palkan ei myöskään pitä olla niin korkea, että se vetäisi ehdokkaaksi ja kenties edustajaksi henkilöitä vain pelkän korkeutensa vuoksi. Tämänkään vuoksi Suomeen ei sovi Italian palkkataso, vaan meidän yhteiskunnallinen ja kulttuurinen viitekehys löytyy lähinnä Pohjoismaista. Olen sanonut, että tuen yhden—kahden palkkaluokan korotusta, jolla päästäisiin lähelle pohjoismaista edustajien palkkatasoa. Pidän ja pidän huonosti harkittuna sitä, että ryhmänjohtajien lakialoitteeseen, vaikkakin viitteellisenä laskennallisena lähtökohtana, on kirjattu kolmen—neljän palkkaluokan korotus. Tosin, kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, se ei sido millään muotoa asetettavaa palkkiotoimikuntaa. Julkisuus poimi kuitenkin asian ikään kuin selviönä, ja lain tärkein asia, asetettava eduskunnan ulkopuolinen palkkiotoimikuntaelin, jäi keskusteluun nousseen mahdollisen 30 prosentin palkankorotuksen varjoon.

Halusin, että synnytetty mielikuva olisi selvästi korjattu valiokunnan mietinnössä ja eduskunnan nyt tehtävässä päätöksessä. Esitin valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaostossa mietintöön seuraavaa lisäystä: "Valiokunta ei halua puuttua riippumattoman ja itsenäisen palkkiotoimikunnan tulevaan työhön. Valiokunta kuitenkin pitää tärkeänä todeta, että jos palkkiotoimikunta päättyy esittämään palkkion korotusta, korotukset tulisivat voimaan vaiheittain ja niin, että osa koskisi vasta uutta eduskuntaa."

Esitystäni ei kannatettu, vaikka koin myöskin saavani paljon ymmärtämystä osakseni. Mielestäni esitykseni oli perusteltu ja tarkoin harkittu. Työmarkkina- ja työelämäkokemukseni antaa kertoa, että kun tehdään ja monasti tehdään niin sanottuja taso- ja kuoppakorotuksia, ne tehdään yleensä kaksi—kolmivuotisin sopimuksin. Vaikka edustajien palkkioita ei mekaanisesti pidäkään rinnastaa ammattiliittokohtaisesti tehtyyn työehtosopimuspolitiikkaan, silti on viisasta ottaa niin sanottua yleistä mielipidettä ja työmarkkinakehitystä huomioon.

Mielestäni esitykseni olisi tuonut tärkeän näkemyksen ja eduskunnan tahdonilmaisun, miten me asiassa toivomme edettävän. Toistan taas: tämä ei olisi suoranaisesti velvoittanut itsenäisesti toimivaa palkkiotoimikuntaa. Asia olisi vain ollut mielestäni tärkeä eduskunnan itsensä sanoa ulos, ja se olisi ainakin helpottanut minua tukemaan tätä esitystä. Nyt tukeni esitykselle jää puolitiehen.

Arvoisa puhemies! Kuten puheenvuoroni alussa totesin, tässä asiassa ei pitä heittää — enkä heitä — toisin ajattelevan edustajatoverini silmille. Jos Suomen kansalla on erilaisia näkemyksiä, mikä tästä työstä on kohtuullinen palkka, niin on luonnollista, että sitä on myös eduskunnassa. Mutta korostan, että ainakin minulle olisi ollut tavattoman tärkeää ottaa selkeä periaatteellinen kanta edetä asiassa kaksi—kolmivaiheisesti.

⁶ **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! On hyvä asia, että Suomen kirkon piispat ovat ryhtyneet ankaraan saarnaan rikkaiden ahneutta ja tuloerojen kasvattamista vastaan. Huono asia on se, että Suomen päättäjät eivät ole tätä saarnaa kuulleet, eivät ainakaan laajasti. Tuloeroja kasvatetaan nyt hyvin jyrkästi, ja niitä kasvattaa myös se päätös, joka täällä on tekeillä ja joka koskee kansanedustajien roimaa palkankorotusta. Tuloerojen kasvattamisen tie johtaa yhteiskuntaan, jossa sosiaaliset ongelmat kärjistyvät ja tuottavat kaikille lopuksi huonon tilanteen. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tosissaan huolissaan tuloerojen kasvatustoimista, ja olemme päättäväisesti ryhtyneet myös tuomaan esille toimenpiteitä, joilla tuloerojen kasvattaminen pysäytetään ja parannetaan kaikkein pienituloisimpien ihmisten asemaa.

Verolakien käsittelyn yhteydessä nostimme esille työttömien tilanteen. Työttömäthän eivät saa korotusta tuloonsa, tai saivat markan vuoden alussa, mutta eivät saa lainkaan esimerkiksi juuri verohelpotusta. Me vaadimme verohelpotusta myös työttömille, mutta oikeisto kaatoi meidän esityksemme. Olemme päättäneet palata työttömien tilanteeseen, ja se asia on eduskunnan edessä jo kesällä ja syyskesästä, kun budjetista päätetään.

Kun kansanedustajat saavat nyt kymmenen kertaa suuremman korotuksen kuin oli yleinen linja ja käteensä rahaa enemmän kuin työttömät, työmarkkinatuella tai peruspäivärahalla olevat

työttömät, saavat yleensä kuukaudessa käteen, oletan, toivon ja tulen myös muistuttamaan teitä siitä, että syksyllä on työttömienkin vuoro. Sovi taanko siitä edes nyt!

⁷ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa puhemies! Tietysti minun kanssani ed. Tennilä pääsee helposti sopimukseen siitä, että helpotetaan myöskin työttömien verotusta. Eilen luonani kävi kaksitoista pankkitoimihenkilöä, jotka ovat kaikki olleet työttöminä 90-luvun alusta alkaen. Heillä oli mukanaan työttömyyskorvauspapereitaan: ansiosidonnainen päiväraha, 3 600 markkaa netto, seitsemän, kahdeksan, kymmenen työttömyysvuoden jälkeen. Ainoa, mitä he ovat voineet saada, on tukityöpaikka. Jotkut ovat onnistuneet pysymään vielä ansiosidonnaisella. Useimmat ovat pudonneet työmarkkinatuella, osa saa sen täytenä, peräti 2 000 markkaa netto kuukaudessa, ja osalla puolison tulojen vuoksi työmarkkinatukikin on mennyt nollaan.

Heidän kysymyksensä on meille: Mitä te aiotte tehdä, että näiden työkykyisten ja työhaluisten ihmisten toimeentulo turvataan, että heille mahdollistetaan työnteko? Ne ovat mielestäni ensisijaisia toimenpiteitä, ja meidän pitää pystyä vastaamaan tänä päivänä pienituloisille ihmisille, eläkeläisille, työttömille ja pienen palkan saajille. Juuri tähän tilanteeseen ei sovi se, että me olemme omia palkkojamme korottamassa moninkertaisesti, kun ensin on vaadittu, puoli vuotta on vaadittu, vaatimasta päästyä malttia, malttia, malttia kaikilta muilta.

Toivon, että ministeri Niinistö, joka kävi meidät haukkumassa, nyt kerrankin toimisi puheidensa mukaan. Kerrankin olen ministeri Niinistön kanssa samaa mieltä siitä, kun hän on meitä arvostellut. Olen samaa mieltä siitä, että tämä ei ollut nyt oikea toimenpide. Tämä ei ole oikea toimenpide, mitä nyt ollaan tekemässä. Nyt ei ole aika nostaa kansanedustajien palkkoja.

Ed. Mikkola merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kuoppa ed. Smedsin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 29 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 37. (Ään. 1) (Liite 1, s. 2255)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi Valtion taidemu- seosta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 23/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 3/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 53/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 9/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys eräiden sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virastojen ja laitosten johtokuntien lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 50/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 10/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys rekisteröityjen lisäeläkejärjestelyjen sulkemisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 52/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 11/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laeiksi julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta sekä julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annettujen lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 48/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 11/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laeiksi patenttilain ja kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 21/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 12/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Ilkka Taipale /sd:** Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä tulee esiin se, voidaanko ihmisruumiin tiettyjä osia, eli tässä tapauksessa kromosomin osia, geenin osia, patentoida. Yhdysvalloissa on linja, että ihmisruumiin osia voidaan patentoida ja tehdä bisnestä, eräänlaista elinkauppaa. Lääkäriliitto on toimittanut osalle meistä — valitettavasti myöhään — oman kantansa, joka on Maailman lääkäriliiton kanta, jossa katsotaan, että keksintöjä voidaan patentoida, mutta havaintoja ja löytöjä ei voida patentoida. Se, että havaitaan ja löydetään ihmisen geenin osat, ei ole patentoitavissa oleva seikka. On ehkä liian myöhästä vaikuttaa tähän lakiin, mutta asia tulee useasti varmasti esiin EU:n direkttiivien ja muiden kannalta ja toivon, että suomalaiset kansanedustajat ja hallituksen jäsenet ovat johdonmukaisesti sillä linjalla, että ihmisruumiin luonnol-

lisia osia ei saa patentoida, koska se on loppumaton tie ja me kukin keksimme silloin lisäpatentoitavaa.

Tämä oli eräänlainen informaatioisku tästä asiasta.

² **Pentti Tiisanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys 21 vuoden 2000 valtiopäiviltä on erityisen tärkeä asia. Eduskunta on talousvaliokunnan mietinnön kautta antanut uuden viestin. Se on kuitenkin hallituksen esitystä muuttanut. Muuttaminen merkitsee varsin oleellisen lauseen lisäämistä lain 1 a §:n 2 momenttiin. Ed. Taipale aivan hyvin totesi, miten maailman tiedeyhteisö — tässä tapauksessa lääkäreiden pysyvä komitea, lääketieteellinen komitea — on tähän asiaan ottanut kantaa. Siis elämän oleellisimpien asioiden, genomien, ihmisen solussa olevan muistin, dna:n, patentointiin ei pidä lähteä. Keksinnön patentointi on eri asia, ja nimenomaan tämän rajan selkeyttämiseksi, mihin myös ed. Taipale viittasi, on tämä muutos tehty, jonka talousvaliokunta on ympäristövaliokunnan lausunnon perusteella lakiin myönteisellä tavalla lisännyt.

Nyhdän 2 momentti kuuluu kokonaisuudessaan. "Ihmiskehosta eristetty tai muuten teknisellä menetelmällä valmistettu ainesosa, yksittäisen geenin sekvenssi tai osasekvenssi mukaan lukien, voi sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, muodostaa patentoitavissa olevan keksinnön, jos patentoitavuuden edellytykset muutoin täyttyvät, vaikka tällaisen ainesosan rakenne olisi samanlainen kuin luonnollisen ainesosan rakenne."

Siis, arvoisa puhemies, tämä lisäys "jos patentoitavuuden edellytykset muutoin täyttyvät" viittaa patenttilaissa oleviin painotuksiin ja painavaan huomioon siitä, että nimenomaan siinä pitää olla keksinnön sisältämä lisä tähän asiaan, esimerkiksi, millä tavalla se geeni tai sen sekvenssi vaikkapa ohjelmoi insuliinin. Siis tämän tyyppinen tieto, uusi keksintö, voidaan patentoida.

Arvoisa puhemies! Muuten alkuperäinen esitys oli sillä tavalla ristiriitainen, että 1 a §:n 1 momentissa todetaan, että geenin sekvenssiä tai osasekvenssiä ei ole mahdollista patentoida. Ne eivät ole patentoitavissa olevia keksintöjä, ja tämän vuoksi 2 §:n sanamuotoa oli valiokuntien mielestä siis tarpeellista täsmentää.

Kaiken kaikkiaan keskustelu siitä, miten yleensäkin bioteknologisia löydöksiä patentoidaan, on käyty pitkälti Euroopan unionin parlamentissa. Siellä kriittiset näkökohdat ovat kärsineet tappion, ja näin ollen direktiivi on saanut sen muodon, jonka pohjalla myös suomalainen lainsäädäntö nyt hallituksen esityksen muodossa etenee. Mutta on syytä viestittää vakavasti lain valmistelijoille, myös Euroopan unionin Suomen edustajille kulloisessakin ministerineuvostossa, että kriittisyys tässä asiassa on hyvin tärkeää ja kansalaisyhteisön pitäisi olla ajan tasalla vaikuttamisen tehtävässään. Viitataan tässä nimenomaan siihen, että eduskunnan lääkärijäsenille muun muassa Lääkäriliitto jakoi tästä asiasta informaation päivää aikaisemmin kuin itse asia oli ensimmäisessä käsittelyssä eli käytännössä käynyt valiokuntakäsittelyn läpi.

Mutta joka tapauksessa, puhemies, valiokuntakäsittelyssä kävi ilmi, että valiokunnat pystyivät paneutumaan oleellisimpaan asiaan ja tekemään myös hallituksen esitykseen tarvittavan muutoksen.

³ **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva lakiesitys patenttilain muutoksesta on minusta hyvin kiusallisessa vaiheessa eduskunnassa. Edellä olevat edustajat ovat aivan oikein kiinnittäneet tähän huomiota. Mikäli se informaatio, jota olemme saaneet tämän talon ulkopuolelta, pitää paikkansa, tässä nyt lakimuutoksella ensimmäisen kerran patentoidaan ihmiskehettä, ja kun tämä koko valmistelytyö eduskunnassa menee läpi niin, että sosiaali- ja terveysvaliokuntaa ei edes kuulla tässä asiassa vaan päätöksenteko perustuu pelkästään talousvaliokunnan mietintöön, jo se semmoiseen herättää jonkinlaisen kysymysmerkin, miksi tässä näin käy. Onko niin, että kun lain nimi on "esitys laeiksi patenttilain ja kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta", se tarkoittaa määritteeltään sitä, että siinä ei olisi mitään terveyteen tai ihmisruumiiseen viittaavaa, ja se on sillä lailla johtanut jossain meitä harhaan? Tässä salissa saa liian myöhään tietää tällaisen lain läpimenon mahdollisuudesta. Minusta se on hyvin valitettavaa, ja vain se, että Suomen Lääkäriliitto tosiaan puuttui tähän ja eduskunnan kaikille lääkärikansanedustajille lähetti tästä kirjelmän, sai minutkin heräämään tämän asian suhteen.

Tietenkin valmistelun toinen puoli on se, että lakiesitys perustuu EU-direktiiviin, joka on vuodelta 98, ja silloin tietysti moni saattaa ajatella, että tämä on aivan aiheellinen, mutta kun se pitää patenttiansiä sisällään mielenkiintoisimmista geeneistä, kyllähän siinä tietysti pitäisi tavalla tai toisella meidän herätä.

Olen pahoillani, puhemies, että tämä puheenvuoroni jää nyt pelkän purnauksen tasolle. Haluan kuitenkin tukea edellisiä puheenvuoron käyttäjiä siinä, että jatkossa näihin asioihin olisi ihan toisella lailla ilmeisesti paneuduttava tältä osin. Lääkäriliitto ilmoittaa myöskin, että komissio todennäköisesti on korjaamassa kyseistä direktiiviä, ja siihen minäkin laitan toivoni, että siinä yhteydessä voimme sitten uudelleen paneutua tähän sillä huolellisuudella, mitä normaali valiokuntatyö aiheuttaa.

⁴ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Akaan-Penttilän puheenvuoro oli hyvä ja nimenomaan siitä näkökulmasta, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta tässä kohdin ohittui. Itsekin tunnen piston sydämessäni, koska en ole ottanut asiaa esille silloin, kun se olisi voitu ottaa esille. Siitä olen tietysti hyvilläni, että myös ympäristövaliokunta saattoi tästä asiasta antaa lausuntonsa, joten se ei käynyt yksinomaan ikään kuin talousvaliokunnan näkökulmasta läpi tätä taloa vaan ympäristövaliokunnassa saatettiin nostaa tuo oleellinen asia, että geeniä tai sen osaa sellaisenaan ei saa eikä voi patentoida mutta sitten keksinnöllisyys mahdollistaa tietysti patentointikysymyksen.

Mutta kaiken kaikkiaan, puhemies, siis dna:n osa plus keksintö, joka siihen liittyy, eli geenin patentointi liittyy keksintöön, ei voi patentoida geeniä sellaisenaan. Tämä on suomalainen näkökulma. Nimenomaan pitäisi enemmän löytää särmää sen suhteen, ettei geenejä tai sen osaa saisi patentoida näinkään kuin nyt. Tässä mielessä toiveet asian ja direktiivin kehittämiseksi ovat paikallaan. Nyt kuitenkin pystyimme osoittamaan, että ainoastaan uusi keksintö on se, joka mahdollistaa geenin tai sen osan patentoinnin.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laiksi asumistukilain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 55/2000 vp

Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 5/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin on ympäristövaliokunnan asiaita, joista se antoi mietintönsä. Haluan todeta sen, että valiokunta muutti hallituksen esitystä siten, että 23 §, joka on uusi pykälä, kuuluu: "Asumistuen hakija tai saaja on velvollinen ilmoittamaan kansaneläkelaitoksen toimistolle kansaneläkelaitoksen määräämällä tavalla asumistuen myöntämiseksi tai tarkistamiseksi tarvittavat tiedot. Tuensaaja on myös velvollinen viivytyksettä ilmoittamaan 15 §:n 1 ja 5 momentissa tarkoitettuista olosuhteiden muutoksista. Kun asumistuki suoritetaan vuokranantajalle, vuokranantaja on saatuaan asiasta tiedon velvollinen ilmoittamaan kansaneläkelaitoksen toimistolle, jos tuen saajan oikeus pitää huoneistoa hallinnassaan päättyy tai hän muuttaa pois asunnosta -."

Nämä korjaukset ovat teknisiä. Oleellisempi muutos on 15 §:n uusi 2 momentti, jonka valiokunta teki: "Jos asumistuki alenisi, asumistuen määrää ei kuitenkaan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tapauksessa tarkisteta asumismenojen nousun perusteella, ellei myös pysyvissä kausituloissa ole tapahtunut 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua muutosta." Tämä muutos suoja siltä, ettei asumistuki todellakaan alene epäoikeudenmukaisesti.

15 §:n muutos liittyy samaan asiaan, mikä on aikaisemmin huomioitu eläkeläisten kohdalla muussa lainsäädännössä. Näin ollen se katsottiin tarpeelliseksi.

² **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä laiksi asumistukilain muuttamisesta on hyvää se, että siinä pyritään parantamaan asumistuen joustavuutta ja tukijärjestelmän hallinnollista joustavuutta. Lakia on tarkoitus muuttaa siten, että tuki voidaan tarkis-

taa kesken vuoden asumismenojen muuttuessa huomattavasti. Tämä tavoite on oikea.

Nykytilassa epäkohtana on se, että asumistukea ei ole tarkistettu huomattavienkaan muutosten perusteella. Tästä asiasta minulle on tullut paljon yhteydenottoja kentältä. On paljon sellaisia ihmisiä, jotka ovat joutuneet kärsimään näistä epäkohdista. Näitä tarkistuskynnyksiä on tarpeen alentaa, etteivät vähävaraiset ihmiset joudu kestävämpiin vaikeuksiin, jos heidän asumismenonsa muuttuvat yllättäen. Muun muassa kasvukeskuksissa, niin kuin Helsingissä ja kotikaupungissani Jyväskylässä ja monessa muussa, on tapahtunut rajuja vuokrien korotuksia ja näin ollen menot ovat lisääntyneet huomattavasti, mutta lakiesityksessä yleisiä vuokrakorotuksia ei huomioita. Minusta tämä on väärin. Tällaiset rajut korotukset pitäisi huomioida lakiesityksessä.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys laiksi Ilmailulaitoksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 46/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 4/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutietä mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

12) Hallituksen esitys laiksi vuokratalolainojen lainaehtojen muuttamisesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 56/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 6/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Lakiesitys sinänsä on erittäin hyvä. Kuitenkin kiinnittäisin huomiota, kuten valiokunta mietinnössään, siihen että kunnan suoraan omistamien talojen yhtiöittämisestä joudutaan maksamaan varainsiirtovero. Tämä on varmasti monesti esteenä tai ainakin viivästyttää fuusioitten toteuttamista. Mielestäni nyt välittömästi pitäisi ryhtyä toimenpiteisiin lain säätämiseksi, että varainsiirtovero poistuisi näissä tapauksissa. Uskon, että tätä kautta saataisiin toimialarationalisointia eli vuokrataloyhtiöissä tulovirta kasvaisi, kun ehkä kunnan loputkin asunnot siirtyisivät vuokrataloyhtiöille. Ne varmasti pystyisivät hoitamaan kiinteistönhuollon useinkin samalla henkilöstöllä kuin aiemminkin. Kaiken kaikkiaan uskon, että se vauhdittaisi tietyllä tavalla toimialarationalisointia. Kunnissa voi myös olla eläkkeellejääntiä juuri kiinteistönhuollon puolella, ja tätä kautta ei tarvitsisi palkata uutta henkilökuntaa.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutietä mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

13) Hallituksen esitys ulkomaalaisten osalistumista julkiseen elämään paikallistasolla koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 64/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

14) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain (65/1994) nojalla vuodelta 1999 maksetun opintorahan ja asumislisän vapaaehtoiselle palauttamiselle asetetun määräajan jatkamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 65/2000 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Marja Tiura /kok:** Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa säädettäväksi lakia, jolla jatkettaisiin vuonna 1999 maksettujen opintotukien vapaaehtoisen takaisinmaksun määräaikaa tämän vuoden elokuun loppuun saakka. Opiskelijoiden tietoisuus opintotuen takaisinperintäprosessista ja etenkin siitä, että takaisinperinnässä perittävän summan määrä voi muodostua huomattavastikin suuremmaksi kuin vapaaehtoisesti palautettava määrä olisi muodostunut, lisääntyi vasta vuoden 1998 takaisinperinnöistä nousseen kohon myötä. Tässä vaiheessa vuonna 1999 ylimääräisiä opintotukia nostaneiden oli myöhäistä palauttaa liikaa nostamansa tuet. Kun nyt elämme jo toukokuun loppua, tuntuu hallituksen esitys määräajan jatkamisesta elokuun loppuun asti kohtuulliselta. Toivonkin, että uudistuksesta tiedotetaan sen tultua voimaan paremmin kuin opintotuen takaisinperintäjärjestelmän muutoksesta tiedotettiin aikanaan.

Viime keskiviikkona julkaistiin opintotuen tilaa pohtineen professori Reijo Raivolan työryhmän mietintö. Työryhmä oli tuen vapaaehtoisen palauttamisajan pidentämisen kannalla. Sen mielestä takaisinperinnän peruseriaatteita ei kuiten-

kaan tulisi muuttaa, sillä nykyisen takaisinperinnän ja tuloseurannan järjestelmä nähdään toimivaksi. Toimiva ei kuitenkaan aina tarkoita samaa kuin hyvä tai oikeudenmukainen. Haluan kiinnittää huomiota erityisesti takaisin maksettavan summan laskentakaavaan, joka on määritelty opintotukilain 27 §:ssä.

Takaisin perittävän summan laskentakaavan ongelma tulee esille jo tämän hallituksen esityksen perusteluista. Mikäli hyväksymme tämän lain, on laskettu 7 000 opiskelijan palauttavan yhteensä noin 25 miljoonaa markkaa elokuun loppuun mennessä. Mikäli tätä mahdollisuutta ei anneta, keväällä 2001 takaisin perittävän määrän on laskettu ylittävän 43 miljoonaa. Näiden kahden summan erotus on kaiken kaikkiaan 18 miljoonaa markkaa. Mielestäni 18 miljoonaa on huomattavasti enemmän kuin kohtuullinen korko 25 miljoonalle, erityisesti kun kaikki tiedämme, kuinka tiukalla suuri osa opiskelijoista on tänä päivänä taloudellisesti. Olenkin edelleen sitä mieltä, ettei opiskelijoilta pitäisi periä takaisin yhtään enempää kuin liikaa maksettu opintotuki kohtuullisella korolla. Takaisin perittävän summan sitominen opiskelijan ansiotuloihin on väärin.

Vielä haluaisinkin muistuttaa, että tämän lakimuutoksen hyväksyminen ja syksyille kaavailtu takaisinperinnän säännösten tarkistus tekevät vuonna 1998 takaisinperinnän kohteeksi joutuneista opiskelijoista aivan selviä väliinputoajia. Onko oikein, ettei heidän tilanteeseensa löydetä mitään helpotusta? Toivon, että sivistysvaliokunta tutkii asian ja keskustelee siitä hyvin tarkasti. Tämä on selkeä epäkohta, joka asettaa opiskelijoita keskenään erilaiseen asemaan.

Lopuksi, arvoisa puhemies, hallituksen esityksen mukaan hallituksen tarkoituksena on syys-tuntokaudella antaa eduskunnalle esitys, jolla tarkistettaisiin uudestaan liikaa saadun opintotuen takaisinperintää koskevia säännöksiä. Toivon todellakin, että esitys pitää sisällään vapaaehtoisen palauttamisen määräajan pidentämisen lisäksi myös takaisin perittävän summan laskentakaavan muutoksen.

² **Ossi Korteniemi /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Pidän hallituksen esitystä hyvänä ja olen iloinen siitä, että hallitus toimi näinkin nopeasti asiassa, joka on ollut keskustelussa jo alkuvuoden. Muistamme sen suuren hälyn, joka syntyi tämän vuoden alussa, kun yli 20 000 opiskelijaa

sai Kelalta kirjeen, jossa ilmoitettiin perinnästä, joka kohdistuu vuonna 1998 liikaa maksettuihin opintotukiin. Syynä takaisinperintään oli se, että opiskelijan ansiotulot olivat olleet suuremmat kuin opintotukilaki sallii ilman että ansiotulot pienentäisivät opintotuen määrää. Liikaa maksettu opintotuki olisi pitänyt palauttaa jo vuoden 1998 lopussa.

Kävi kuitenkin ilmi, että osa opiskelijoista ei ollut riittävän hyvin selvillä opintotuen ehdoista. Lisäksi takaisinmaksuaikataulu oli ollut kohtuuttoman tiukka. Yleisesti myönnettiin, että lainsäädäntö kaippaa tarkistusta ja lisäksi tarvittaisiin poikkeussäädös vuonna 1999 liikaa maksettujen tukien vapaaehtoisesta palauttamisesta, jotta työläältä jälkiperinnältä vältyttäisiin.

Tein runsas kuukausi sitten lakialoitteen, jossa esitin väliaikaista säädöstä, jolla takaisinmaksu vuoden 1999 opintotukien osalta tehtäisiin mahdolliseksi. Aloitteen allekirjoitti 11 sivistysvaliokunnan jäsentä. Allekirjoittajissa oli keskustan, sosialidemokraattien, kristillisten ja kokoomuksen kansanedustajia. Lakialoitteessa esitettiin palautusaikaa kesäkuun loppuun saakka. Nyt hallituksen esityksessä takaisinmaksun takaraja on heinäkuun lopussa. Tämä on luonnollisesti hyvä ajoitus, olemmehan jo toukokuun lopussa. Toivottavasti hallituksen esitys voidaan käsitellä nopeasti ja saattaa asia suotuisaan päätökseen.

Tästä lakialoitteesta riippumatta on lisäksi myöhemmin palattava niihin korjauksiin, joita opintotukilaki vielä tämänkin jälkeen vaatii.

³ **Pia Viitanen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tuli vähän kiire omasta huoneesta tänne, kun yllättäen olimme päässeet jo kohtaan 14. Liekö sitten niin, että kun päivän hitti on saatu käsiteltyä, koetaan, että mitään muuta tärkeää tässä salissa ei voikaan olla. Sanoisin: päinvastoin. Kun tällainen esitys tulee sen jälkeen, mitä julkisuudessa on asiasta puhuttu, ja hallitus on reagoinut nopeasti ja antanut hyvän ja tarpeellisen esityksen, olisin toki toivonut suotavan myös sille pikkuisen julkista keskustelutilaa tällekin päivälle.

Kuten sanottu, pidän hallituksen esitystä hyvänä, pidän sitä tarpeellisenä. Pidän myös tarpeellisenä sitä esityksessä olevaa periaatetta, että syksyllä tavalla tai toisella tullaan puuttumaan takaisinperintäpykälään ja sen ongelmalliseen maksukaavioon.

Itsehän tein asiasta myös lakialoitteen pikkuisen ennen kuin ed. Korteniemi teki omansa, vähän eri asiasta, mutta molemmat tärkeitä. Siinä esitin juuri sitä, mihin ed. Tiurakin viittasi, että perintäsystemi voisi olla sellainen, että liikaa maksettu tuki kohtuullisesti korotettuna voisi olla kaavion muoto. Niin sanottu Raivolan työryhmään ei esitä tällaista takaisinperintäjärjestelmää, mutta toivon niin eduskunnalta kuin ministeri Lindéniltäkin siinä suhteessa itsenäistä harkintaa, että varmaan selkeyttävämpi järjestelmä voisi olla parempi kuin Raivolan työryhmän pohtima 6 000 markan rajan nosto, joka mielestäni edelleen saattaisi olla pulmallinen esimerkiksi juuri sekavuus- ja selkeystekijöiden suhteen.

Sen lisäksi, arvoisa puhemies, loppuun totean, että itse myös kiirehdin sitä, että muita asioita, joita Raivolan työryhmän paperissa muun muassa opintotuen osalta tulee ilmi, käsiteltäisiin eduskunnassa myös hallituksen esitysten muodossa. Mutta pitäisin myös tärkeänä, että asiaa, jota sivistysvaliokunta asumislisää koskevassa mietinnössään edellytti selvitetävän, eli asumislisän ympärivuotistamista nyt ihan todella voimalla vietäisiin eteenpäin. Siitä esityksiä ei työryhmän mietintöön valitettavasti sisälly.

⁴ **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! Hämmennystä todella niin opiskelijoiden keskuudessa kuin myös muualla on aiheuttanut erityisesti se, että opintotuesta nyt takaisin perittävä rahasumma ylittää useilla tuhansilla markoilla sen summan, jonka opiskelija olisi joutunut palauttamaan, jos hän olisi heti reagoinut tulojensa kasvuun ja palauttanut liikaa vastaanotetun opintotuen. Näin todella on useissa tapauksissa.

Olen itse uudelleen käynyt läpi aikanaan säädetyt opintotukilain perustelut. Ne eivät anna oikeaa mielikuvaa takaisin perittävän markkamäärän suuruudesta. Aikanaan ei ole esitetty esimerkkejä tai muita laskelmia, joiden perusteella voisi päätyä näkemykseen, että tuhannet opiskelijat joutuvat maksamaan valtiolle tuhansia markkoja enemmän kuin heidän saamansa kuukausien määrään sidottu opintotuki. En ole vieläkään löytänyt yhtään kansanedustajaa, joka kiistäisi tämän väitteeni.

Lakia säädettäessä sen perusteluihin oli kirjattu: "Takaisinperintöjen määrän arvioidaan olevan 5 000 opiskelijaa." Takaisinperintäkirjeitä sai vuodelta 1998 yli 22 000 opiskelijaa, ja osa

kirjeistä on nyt peruutettu aiheettomina. Tämäkin on kuitenkin mielestäni hyvä osoitus lain epäonnistumisesta tai ainakin vaikeaselkoisuudesta. Voimassa oleva laki on selvästi johtanut kohtuuttomuuksiin, joita todennäköisesti kukaan ei osannut ennakoita. On erinomaisen hyvä asia, että hallitus on tuonut nyt korjausesityksen eduskunnan käsittelyyn.

Toivon kuitenkin, että tämän lisäksi, kun korjaus koskee vuoden 99 takaisinmaksuajan pidentämistä, sivistysvaliokunta arvioi myös, mitä voitaisiin vielä tehdä vuoden 98 opintotukien osalta, jotta ne useat kohtuuttomuudet, jotka opiskelijoita ovat kohdanneet, voitaisiin vielä korjata.

5 Margareta Pietikäinen /r: Fru talman! Genom att jobba vid sidan av sina studier skaffar studerandena erfarenhet och kunskap för sin personliga utveckling samtidigt som de får möjligheter att pröva på olika arbetsuppgifter. Dessutom är det helt nödvändigt för många studerande för att kunna försörja sig.

Det är ingenting konstigt med att betala tillbaka studiestöd som man erhållit för mycket, men beräkningsgrunderna i det förnyade studiestödsystemet har ändå varit väl svåra att begripa. I stället för att man betalar tillbaka studiestödet som man inte varit berättigad till beräknas återbetalningarnas storlek på basis av den lön som man förtjänat. I praktiken kan det handla om betydande summor, som är mycket större än det stöd han eller hon inte borde ha fått. Om man förtjänat 70 000 mark på ett år och inte anmält detta till Studiestödscentralen under årets lopp, får man lov att betala tillbaka 13 000 mark trots att man inte lyft mer än cirka 5 000 mark för mycket i stöd. Därtill kommer ränta. Logiken är svår att förstå och många studerande har helt enkelt inte vetat att det nya systemet fungerar på det sättet, utan trott att de som vanligt kan betala tillbaka det överflödiga studiestödet när tiden kommer.

Puhemies! Opintotuen takaisinmaksamisessa ei ole mitään kummallista, jos opiskelija on ansainnut liian paljon, mutta uudistetun opintotukijärjestelmän laskentaperusteita on kuitenkin ollut vaikea käsittää. Sen sijaan, että opiskelija maksaisi takaisin opintotuen, johon hän ei ole oikeutettu, takaisin maksettavan määrän suuruus lasketaan ansaitun palkan perusteella. Käytännössä kyse voi olla huomattavista summista, jotka ovat paljon suuremmat kuin tuki, joka opiske-

lijän olisi tullut saada. Logiikka on kummallinen, ja monet opiskelijat eivät yksinkertaisesti ole tienneet uuden järjestelmän toimivan näin, vaan ovat uskoneet, että he voivat tavanmukaisesti maksaa takaisin ylimääräisen opintotuen aikanaan.

Talman! Det här är också orsaken till att vi idag behandlar ett lagförslag om att förlänga återbetalningstiden. För att likadana problem inte skulle återkomma varje år borde vi överväga att övergå till ett system som bygger på att man återbetalar det man fått för mycket. Det är mer logiskt om en sådan princip återkommer i hela vår sociallagstiftning. Det är svårt att se varför just studiestödet skall vara ett undantag. Det bara förbryllar och leder till missförstånd. En ränta på ett stöd man inte hade varit berättigad till skulle göra att studerandena mera noggrant skulle följa sin inkomstutveckling under året.

Jotta välttyttäisiin vastaavien ongelmien toistumiselta vuosittain, meidän tulisi harkita siirtymistä järjestelmään, jossa liikaa saatu tuki maksetaan takaisin. Tämä on loogisempaa ja tällainen periaate toistuu koko sosiaalilainsäädännössä. On vaikea ymmärtää, miksi juuri opintotuen tulisi olla poikkeus. Tämä vain hämmentää ja johtaa väärinkäsityksiin. Koron maksaminen tuesta, johon opiskelija ei ollut oikeutettu, saisi opiskelijat seuraamaan tarkemmin tulokehitystään vuoden aikana.

6 Jyrki Katainen /kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on monissa puheenvuoroissa mielestäni aivan oikein korostettu, että tämä hallituksen esitys on erittäin positiivinen. Erityisen positiivisen siitä tekee se, että ministeri Lindén on reagoinut tähän vakavaan ongelmaan. Ehkä epäoikeudenmukaisuuttakin levittävää ongelmaa on varsin nopeasti lähdetty korjaamaan. Lakiesitys on hyvin yksiselitteinen ja mielestäni sen pystyy hyväksymään lähes tällä tavalla.

Sivistysvaliokunnassa on tietysti syytä keskustella ehkä hivenen laajemminkin opintotuen tulevaisuudesta. Raivolana työryhmä, johon täälläkin on muutamissa puheenvuoroissa viitattu, on saanut mietintönsä aikaiseksi ja sieltä on joitakin yksityiskohtia ehkä otettavissa tulevaisuuden opintotuen määrittelyyn. Mitään suuria rakenteellisia uudistuksia en katso tarvittavan tehdä, mutta muutamia fiilauksia ja tarkennuksia on

mahdollisuus tehdä lähiaikoina. Toivon, että järjestelmän kehittämisessä pystyttäisiin esittämään yhtä hyvää yksimielisyyttä kuin tämän korjauksen kohdalla täällä eri poliittisten ryhmien yhteistyössä ja tuen ilmauksissa on tuotu esiin.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys laiksi maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 66/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys laiksi eräistä Valtion asuntorahastosta maksettavista avustuksista

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 67/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys Euroopan unionin ydinaseettomien jäsenvaltioiden, Euroopan atomienergiayhteisön ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välisen ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehtyyn sopimukseen liittyvän lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi ydinenergiain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 5/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 3/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

18) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 42/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 10/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

3) Laki edustajapalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n, kansanedustajain eläkelain 5 §:n ja tuloverolain 70 §:n muuttamisesta

Hyv./hylk. (Ään. 1)

"Jaa" äänestävät seuraavat 132 edustajaa:

Hannu Aho /kesk	Antti Kalliomäki /sd	Mika Lintilä /kesk	Maija-Liisa Rask /sd
Sulo Aittoniemi /alk	Erkki Kanerva /sd	Paavo Lipponen /sd	Pekka Ravi /kok
Eero Akaan-Penttilä /kok	Ilkka Kanerva /kok	Leena Luhtanen /sd	Juha Rehula /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk	Kari Kantalainen /kok	Eero Lämsä /kesk	Mirja Ryyänen /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk	Tapio Karjalainen /sd	Pehr Löw /r	Tero Rönni /sd
Pirjo-Riitta Antvuori /kok	Kyösti Karjula /kesk	Hannes Manninen /kesk	Pauli Saapunki /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk	Tanja Karpela /kesk	Markku Markkula /kok	Matti Saarinen /sd
Jouni Backman /sd	Juha Karpio /kok	Hanna Markkula-Kivisilta /kok	Arto Seppälä /sd
Eva Biaudet /r	Marjukka Karttunen-Raiskio /kok	Rauha-Maria Mertjärvi /vihr	Timo Seppälä /kok
Tuija Brax /vihr	Jyrki Katainen /kok	Jukka Mikkola /sd	Anni Sinnemäki /vihr
Klaus Bremer /r	Niilo Keränen /kesk	Kari Myllyniemi /kesk	Juhani Sjöblom /kok
Kaarina Dromberg /kok	Paula Kokkonen /kok	Raimo Mähönen /sd	Jouko Skinnari /sd
Jan-Erik Enestam /r	Katri Komi /kesk	Pertti Mäki-Hakola /kok	Osmo Soinivaara /vihr
Tarja Filatov /sd	Riitta Korhonen /kok	Tero Mölsä /kesk	Säde Tahvanainen /sd
Christina Gestrin /r	Juha Korkeoja /kesk	Sinikka Mönkäre /sd	Ilkka Taipale /sd
Nils-Anders Granvik /r	Ossi Korteniemi /kesk	Petri Neittaanmäki /kesk	Hannu Takkula /kesk
Tuula Haatainen /sd	Valto Koski /sd	Olli Nepponen /kok	Marja Tiura /kok
Leena-Kaisa Harkimo /kok	Jari Koskinen /kok	Håkan Nordman /r	Martti Tiuri /kok
Klaus Hellberg /sd	Johannes Koskinen /sd	Pekka Nousiainen /kesk	Erkki Tuomioja /sd
Esko Helle /vas	Irina Krohn /vihr	Tuija Nurmi /kok	Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Rakel Hiltunen /sd	Risto Kuisma /rem	Lauri Oinonen /kesk	Anu Urpilainen /sd
Susanna Huovinen /sd	Kalervo Kummola /kok	Outi Ojala /vas	Kari Vehviläinen /kesk
Jorma Huuhtanen /kesk	Pekka Kuosmanen /kok	Kirsi Ojansuu /vihr	Jukka Vihriälä /kesk
Jyri Häkämies /kok	Esko Kurvinen /kok	Kalevi Olin /sd	Pia Viitanen /sd
Timo Ihämäki /kok	Lauri Kähkönen /sd	Heli Paasio /sd	Pekka Vilkuna /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk	Seppo Kääriäinen /kesk	Mauri Pekkariainen /kesk	Lasse Virén /kok
Ville Itälä /kok	Seppo Lahtela /kesk	Maija Perho /kok	Matti Vähänäkki /sd
Liisa Jaakonasaari /sd	Reijo Laitinen /sd	Margareta Pietikäinen /r	Matti Väistö /kesk
Gunnar Jansson /r	Henrik Lax /r	Riitta Prusti /sd	Harry Wallin /sd
Ulla Juurola /sd	Jouni Lehtimäki /kok	Osmo Puhakka /kesk	Ulla-Maj Wideroos /r
Anneli Jäätteenmäki /kesk	Paula Lehtomäki /kesk	Virpa Puisto /sd	Jaana Ylä-Mononen /kesk
Timo Kalli /kesk	Jari Leppä /kesk	Erkki Pulliainen /vihr	Ben Zyskowitz /kok
Reijo Kallio /sd	Johannes Leppänen /kesk	Aulis Ranta-Muotio /kesk	
		Antti Rantakangas /kesk	

"Ei" äänestävät seuraavat 29 edustajaa:

Pertti Hemmilä /kok	Toimi Kankaanniemi /skl	Esa Lahtela /sd	Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Leea Hiltunen /skl	Saara Karhu /sd	Annika Lapintie /vas	Esko-Juhani Tennilä /vas
Anne Huotari /vas	Marja-Leena Kempainen /skl	Veijo Puhjo /vas	Pentti Tiusanen /vas
Matti Huutola /vas	Inkeri Kerola /kesk	Leena Rauhala /skl	Pertti Turtiainen /vas
Mikko Immonen /vas	Marjaana Koskinen /sd	Päivi Räsänen /skl	Unto Valpas /vas
Jouko Jääskeläinen /skl	Mikko Kuoppa /vas	Ismo Seivästö /skl	
Bjarne Kallis /skl	Kari Kärkkäinen /skl	Suvi-Anne Siimes /vas	
Matti Kangas /vas	Jaakko Laakso /vas	Sakari Smeds /skl	

Tyhjää äänestää edustaja:

Jukka Gustafsson /sd

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 37 edustajaa:

Esko Aho /kesk	Antero Kekkonen /sd	Susanna Rahkonen /sd	Kari Uotila /vas
Janina Andersson /vihr	Kimmo Kiljunen /sd	Kari Rajamäki /sd	Raija Vahasalo /kok
Ulla Anttila /vihr	Mari Kiviniemi /kesk	Jussi Ranta /sd	Matti Vanhanen /kesk
Mikko Elo /sd	Martti Korhonen /vas	Ola Rosendahl /r	Marjatta Vehkaoja /sd
Merikukka Forsius /vihr	Markku Laukkanen /kesk	Mauri Salo /kesk	Jari Vilén /kok
Satu Hassi /vihr	Suvi Lindén /kok	Petri Salo /kok	Raimo Vistbacka /ps
Olli-Pekka Heimonen /kok	Sauli Niinistö /kok	Sari Sarkomaa /kok	Jorma Vokkolainen /vas
Liisa Hyssälä /kesk	Pirkko Peltomo /sd	Kimmo Sasi /kok	
Seppo Kanerva /kok	Sirpa Pietikäinen /kok	Katja Syvärinen /vas	
Tarja Kautto /sd	Kirsi Piha /kok	Irja Tulonen /kok	

